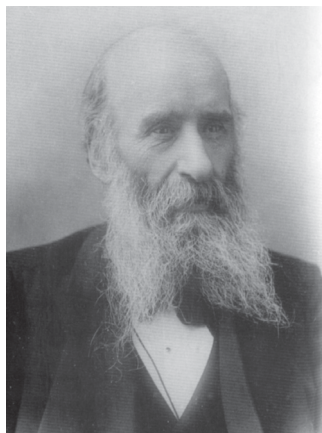

БАЩА НА БЪЛГАРСКАТА НАУКА И ДЪРЖАВНОСТ
105 години от смъртта на професор Марин Дринов (1838-1906)
ст.н.с. д-р Никола Казански, E-mail: refer2@abv.bg

Марин Стоянов Дринов е един от най-значимите строители на нова България, човек с широки научни интереси и постижения в областта на историята, филологията, етнографията, фолклора. Той е роден на 20 октомври 1838 г. в Панагюрище — един от центровете на българското Възраждане. Произхожда от будно занаятчийско семейство. Неговите по-малки братя, Найден и Пейо, са съратници на Васил Левски, членове на революционния комитет от 1870 г. и активни участници в Априлското въстание. Ханът им е използван за убежище, като в него отсяда и главният апостол Георги Бенковски.

Марин Дринов завършва взаимно и класно училище в Панагюрище, след което три години е подучител във взаимното училище. През есента на 1858 г. с помощта на Найден Геров отива в Киев и учи в Духовната семинария, която завършва през 1861 г. От 1861 г. до 1865 г. следва в Историко-филологическия факултет на Московския университет, където получава солидно за времето си образование по история, славистика, езикознание и етнография, и слуша лекциите на известните професори-слависти Бодянски и Буслаев. Дринов завършва университета с магистърска степен.

След това става частен учител в княжеската фамилия Голицини, които за изключителни способности му издействат титлата „граф“. Службата при Голицини му дава възможност в продължение на няколко години да живее в Париж, Женева, Рим, Неапол, Виена, Прага, Будапеща и да работи в техните библиотеки, архиви и музеи, включително и в библиотеката на Ватикана. Интересува го всичко писано за славяните и българите. Там Дринов ползва материалите в оригинал, защото владее латински, гръцки, руски, френски, немски и английски, събира ценни сведения за българската история.

За Дринов епитетът „първи“ се налага да бъде използван многократно. Той е първият български историк, получил авторитетно образование и всички съществуващи степени и звания. Първият български учен, избран за член на всички славянски академии.

Марин Дринов е един от основателите на Българското книжовно дружество (днес Българска академия на науките) през 1869 г. в Браила, негов пръв председател и приема съдбата му като своя. В писмо до Нешо Бончев споделя радостта си от основаването на дружеството и вярва в бъдещето му: „Блуждаем в мъглата. Дръж се. Аз вече видях спасителен лъч. Вървете след мене!“. С увереност и мъдрост той ръководи дружеството близо две десетилетия. На 10 ноември 1898 г. Главното събрание на бъдещата Академия на науките избира проф. М. Дринов за свой почетен член, а на 23 април 1899 г. получава Орден за граждански заслуги и степен за обществен и научен принос.

През 1872 г. Марин Дринов защитава дисертация в Московския университет, след което е назначен за доцент по славянознание в Харковския университет, а от 1876 г. вече е редовен професор в същия университет.

По време на Руско-турската освободителна война (1877—1878) и след нея Дринов участва във Временното руско управление на България като съветник в Гражданската канцелария (оглавявана от княз Черкаски), вицегубернатор на София и управляващ Отдела за народно просвещение и духовни дела. В качеството си на пълномощник на руския императорски комисар княз Дондуков-Корсаков участва в изработването на проекта за Търновската конституция. Той изработва и проекта за устава на Държавния съвет през 1881-1883 г. По негово предложение и изрично настояване София е избрана за столица на Княжество България през 1879 г. През 1881 г. княз Александър ѝ го кани да стане председател на Държавния съвет, но той благородно отказва.

По предложение на Марин Дринов е основана и Народната библиотека “Св. св. Кирил и Методий” — една от най-авторитетните културни институции в страната, на която преди смъртта си той завещава личната си сбирка от 3 000 тома.

След 1881 г. живее в Харков и продължава своята научна и преподавателска дейност до края на живота си. Той е член-основател, секретар и председател на Историко-филологическото дружество при Харковския университет. През 1898 г. е избран за член-кореспондент на Императорската Санкт-Петербургска академия на науките. Член е на академиите на науките в Прага, Краков и Загреб, както и на много други научни и културни дружества.

Професор Марин Дринов е истински продължител на делото на отец Паисий Хилендарски, като се стреми чрез *науката* да съдейства за по-нататъшното възраждане на нашия народ и да улесни неговото духовно и политическо освобождение. Подобно на Паисий, той смята, че родната история, езикът, нравите и обичаите са главните фактори за пробуждането и закрепването на националното съзнание и затова се отдава на научна дейност в областта на *историята, филологията и етнографията*.

Още през 1879 г. руският академик А. Н. Пипин в издадената съвместно с В. Д. Спасович “История славянских литератур” нарича Дринов “най-важният и вече напълно европейски учен — български историк”. Авторитетът на Дринов, като учен славист — историк, филолог и етнограф е признат от мнозина именити чужди учени.

Марин Дринов поставя учебното дело на нова демократична основа, която се изразява във въвеждането на тристепенна система на обучение в народните училища с безплатно обучение и стипендии за бедните, създаване на Привременен устав на народните училища и инспекторат за организация и контрол на учебната дейност.

Той поставя основите на българската историческа наука като прави исторически преглед на българската църква още от самото ѝ създаване, занимава се също така с произхода на българите, със заселването на славяните на Балканския полуостров; пише за Кирил и Методий и за техните ученици, за Евтимий Търновски, Паисий Хилендарски, Софроний Врачански, за българските печатари през XVI век, българската литература от XIX век, за новобългарската азбука. Насърчава млади учени като К. Иречек, А. Теодоров-Балан и други.

Марин Дринов е изтъкнат славяновед. Автор е на над 100 труда, основани върху старателно проучени извори, като основната част от тях са на руски език. По-важните от тях са: „Поглед върху произхождението на българския народ и началото на българската история” (1869); „Исторически преглед на Българската църква от самото ѝ начало и до днес” (1869); „Заселение Балканскаго полуострова славянами” (1872); „Южные славяне и Византия в X веке” (1876), „Български народни песни и приказки” (1876).

През 1900 г. излиза юбилеен сборник, посветен на научното творчество и обществената дейност на Марин Дринов. Той е изготвен от Българското книжовно дружество. Научните му приноси са осветлени задълбочено от доцент В. Н. Златарски, бъдещия класик на българската историография. Той съставя и първия библиографски списък на научните трудове на Дринов. През 1908 г. в Харков излиза друг специален юбилеен сборник, посветен на научно-педагогическата му дейност. През същата година БКД подготвя издаването на съчиненията му в четири тома, три от които излизат в периода 1909-1915 г. Най-високи оценки за научните му постижения дават такива учени като В. Ягич, А. А. Потемня, Н. С. Державин, М. Г. Попруженко, П. Мутафчиев, Хр. Вакарелски, С. Б. Бернщейн и много други видни изследователи от различни страни.

Марин Дринов умира в Харков на 28 февруари 1906 г. след продължително боледуване от туберкулоза, като над него бди вярната му съпруга Маргарита Ивановна. “Умирайки — спомня си неговият колега проф. М. Г. Халански — в полубългаруване Марин Степанович [Дринов] произнасяше незабравимото име на родината си, чертаеше със слаба ръка посоката на пътя за родната страна и с отлетяващия си дух се стремеше все натам”.

Благодарните потомци му издигат в родното Панагюрище паметник, а бащината му къща е превърната в музей.